

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

na posiedzeniu bez udziału stron

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 12 kwietnia 2018 r.,

sprawy **A.M.**

o odszkodowanie od Skarbu Państwa

z urzędu, kwestii dopuszczalności kasacji obrońcy skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w G.

z dnia 24 sierpnia 2017 r., sygn. akt II AKa .../17,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt XI Ko .../16,

postanowił

1. pozostawić kasację bez rozpoznania;

2. obciążyć skazanego A.M. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 23 stycznia 2017 r. wydanym w sprawie XI Ko .../16 na skutek wniosku A.M. złożonego przeciwko Skarbowi Państwa o odszkodowanie z tytułu wykonania orzeczeń: a) Prokuratury Marynarki Wojennej w G. w sprawie Pm. SI. II-.../86 za okres od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 20 maja 1982 r. oraz b) Sądu Marynarki Wojennej w G. w sprawie Sm W .../82 za okres od dnia 4 grudnia 1982 r. do dnia 29 września 1985 r., stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i miejscową do rozpoznania wniosku o odszkodowanie z tytułu rozwiązania umowy o pracę z dnia 1 stycznia 1982 r. i w tym zakresie sprawę

przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G. (pkt I), oddalił wniosek w pozostałej części (pkt II) i kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Sprawa XI Ko .../16 była rozpoznawana przez Sąd na gruncie uregulowań ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 1583 ze zm.) zwanej dalej także ustawą lutową.

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w G., sygn. akt II AKa .../17 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił jego pkt I oraz II i wniosek A.M. w zakresie roszczeń odszkodowanych zgłoszonych w stosunku do Skarbu Państwa z tytułu ukrywania się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w okresie od 1 stycznia 1982 r. do dnia 20 maja 1982 r. i od 4 grudnia 1982 r. do 29 września 1985 r. przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. Wydziałowi Cywilnemu. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Wydatkami związanymi z postępowaniem odwoławczym obciążył Skarb Państwa.

Kasację od tego orzeczenia wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, który zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie

1. art. 321 k.p.c. w z w. z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w zw. z art. 558 k.p.k. - poprzez rozstrzygnięcie przez Sąd II instancji co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, w postaci rozstrzygnięcia co do niezgłoszonego roszczenia odszkodowawczego „w stosunku do Skarbu Państwa z tytułu ukrywania się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej...”;

2. art. 325 k.p.c. w z w. z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w zw. z art. 558 k.p.k. — poprzez brak zawarcia w sentencji wyroku rozstrzygnięcia przez Sąd II instancji, co do żądania wnioskodawcy, mimo jego faktycznego podjęcia i umotywowania tej decyzji procesowej w uzasadnieniu wyroku;

3. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia

23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (w niniejszej sprawie stosowanego przez Sąd w związku z art. 8 ust. 4 i w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego) poprzez niewłaściwą wykładnię, polegającą na mylnym przyjęciu przez Sąd II instancji jakoby określenie „*wynikłe z wykonania orzeczenia*” nie obejmowało szkód wynikłych dla wnioskodawcy z wykonania bezprawnych orzeczeń aparatu „sprawiedliwości” PRL, a powstałych po jego samo uwolnieniu się z zakładu karnego, przy czym efektem tego rażącego uchybienia prawu materialnemu było faktyczne bezzasadne oddalenie apelacji i w konsekwencji wniosku o zasądzenie odszkodowania z tytułu wykonywania orzeczeń pobranych za działalność wnioskodawcy na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego od 4 grudnia 1982 r. do 29 września 1985 r., a co najmniej do 22 grudnia 1984 r.;

4. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustaw) z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (w niniejszej sprawie stosowanego przez Sąd w związku z art. 8 ust. 4 i w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego) poprzez niewłaściwą wykładnię, polegającą na błędnym utożsamieniu przez Sąd II Instancji wykonania orzeczenia z wykonaniem kary oraz wykonania kary z pozbawieniem wolności, co doprowadziło do sytuacji, w której uchybienie to wiodło do faktycznego bezzasadnego oddalenia apelacji i w konsekwencji wniosku o zasądzenie odszkodowania za wykonywanie orzeczeń pobranych za działalność wnioskodawcy na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego od 4 grudnia 1982 r. do 29 września 1985 r., a co najmniej do 22 grudnia 1984 r.;

5. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (w niniejszej sprawie stosowanego przez Sąd w związku z art. 8 ust. 4 i w zw. z

art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego) poprzez niewłaściwą wykładnię, polegającą na mylnym przyjęciu przez Sąd II instancji jakoby odpowiedzialność majątkowa Skarbu Państwa określona w art. 8 ust. 1 przywołanej ustawy (stosowanego samodzielnie, tudzież w związku z art. 11 ust. 1 tej ustawy) ograniczała się wyłącznie do szkód i krzywd powstałych w następstwie pozbawienia wolności (jak błędnie interpretuje Sąd II instancji), gdy w rzeczywistości obejmuje ona wszystkie szkody i krzywdy „wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w G.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w G. wniósł o pozostawienie kasacji pełnomocnika wnioskodawcy bez rozpoznania, jako niedopuszczalnej z mocy ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przedmiotowa kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, a ponieważ została przez Sąd odwoławczy przyjęta, konieczne było pozostawienie jej bez rozpoznania, stosownie do dyspozycji art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. i art. 429 § 1 *in fine* k.p.k. w zw. z art. 523 § 2 k.p.k.

Jak słusznie dostrzega Prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację, stosownie do treści art. 519 k.p.k. kasacja może być wniesiona od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a k.k.

Nie ulega wątpliwości, że orzeczenie Sądu Apelacyjnego w G. wydane w sprawie A.M. kryterium tego nie spełnia. Z jego treści wyraźnie wynika, że wyrok Sądu I instancji został w istocie uchylony i przekazany w zakresie roszczeń odszkodowawczych zgłoszonych przez A.M. w stosunku do Skarbu Państwa do ponownego rozpoznania Wydziałowi Cywilnemu Sądowi Okręgowemu w G. Natomiast rozstrzygnięcie wskazujące, że w pozostałym zakresie Sąd odwoławczy zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy (pkt II) odnosi się wyłącznie do orzeczenia

Sądu I instancji w przedmiocie kosztów postępowania, którymi Sąd ten obciążył Skarb Państwa. W żadnym więc razie nie doszło do finalnego rozstrzygnięcia co do *meritum* żądania wnioskodawcy, albowiem w dalszym ciągu pozostaje ono do rozpoznania z tym, że w cywilnoprawnym trybie postępowania.

Skarżący we wniosku datowanym na dzień 12 października 2017 r. dostrzegął, że zaskarżone orzeczenie Sądu odwoławczego nie rozstrzygało o całości roszczenia wnioskodawcy, bowiem w piśmie tym zwracał się do Sądu Apelacyjnego o uzupełnienie wyroku wskazując, że orzeczenie winno zostać poszerzone o żądanie wniosku w przedmiocie roszczenia wnioskodawcy o odszkodowanie z tytułu wykonania nieważnych orzeczeń wydanych wobec wnioskodawcy w temporalnym i materialnoprawnym zakresie ustawy rehabilitacyjnej (k. 701-703, t. IV). Wbrew temu, co twierdzi obecnie kasator Sąd Apelacyjny ustosunkował się do tego wniosku w postanowieniu z dnia 7 listopada 2017 r., trafnie interpretując dyspozycję art. 420 k.p.k., oraz wskazując ubocznie, że wydany w tej sprawie wyrok Sądu odwoławczego odnosi się do całości zgłoszonych przez wnioskodawcę roszczeń (zob. k. 707, t. IV).

W tym kontekście nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że Sądy w przeszłości kilkakrotnie zasądzały na rzecz wnioskodawcy stosowne kwoty poczynając od stosowania regulacji odszkodowawczych zamieszczonych w Kodeksie postępowania karnego z 1969 r. (s.5-6 uzasadnienia SA). Nadto orzekający uprzednio w sprawie niniejszej Sąd Apelacyjny w G. wyrokiem z dnia 29 lutego 2016 r. określił zakres kognicji Sądu I instancji w postępowaniu ponownym oraz Sądu odwoławczego (k. 472-473, t. III), albowiem wyrokiem tym częściowo uchylił, częściowo zmienił, a częściowo utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 września 2015 r., sygn. akt XI Ko .../15 (k.378 t. II). I tak przypomnieć należy skarżącemu, że orzeczeniem tym m. in. podwyższono o 16.977,32 zł kwotę 60.000 zł zasądzoną z tytułu odszkodowania za szkodę wynikłą z wykonania orzeczenia w sprawie Pm.S1.II-.../86 Prokuratury Marynarki Wojennej w G., a także w oparciu o przepis art. 8 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądzono 6.811,91 zł z tytułu odszkodowania za szkodę wynikłą z wykonania wyroku w sprawie SmW

.../82 Sądu Marynarki Wojennej w G. z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia oraz 11.556,49 zł z tytułu odszkodowania za szkodę wynikłą z zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w sprawie Pm.SI.II-.../86 Prokuratury Marynarki Wojennej w G. (4 Ds. .../85 Prokuratury Rejonowej w G.) z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia (k. 473, t. III).

Należy poza tym stwierdzić, że orzeczenie Sądu odwoławczego objęte skargą kasacyjną spowodowało wystąpienie takiej oto sytuacji, iż w postępowaniu ponownym, przed sądem cywilnym i w trybie procedury cywilnej wnioskodawca będzie miał możliwość popierania swojego roszczenia, także co do zagadnień poruszanych w zarzutach kasacyjnych, a w szczególności tych odnoszących się do zakresu żądania wniosku i jego podstawy prawnej, czy też możliwości zastosowania przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku. Wbrew stanowisku zawartemu w kasacji, a odnoszącemu się do jej dopuszczalności, zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego i jego argumentacja dotycząca podstawy prawnej sformułowanych roszczeń zostały użyte jedynie dla stwierdzenia niewłaściwości orzekającego w tej sprawie Sądu.

W konsekwencji uznanie w zaskarżonym orzeczeniu na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. właściwości sądu cywilnego do rozpoznania tej sprawy, przy jednoczesnym uchyleniu rozstrzygnięć merytorycznych dotyczących roszczeń wnioskodawcy do ponownego rozpoznania w trybie cywilnoprawnym, jedynie formalnie kończyło toczące się postępowanie. Dlatego też zaskarżony wyrok Sądu odwoławczego nie powodował powagi rzeczy osądzonej. Z tych względów nawet gdyby teoretycznie założyć, że w postępowaniu cywilnym sąd orzekający w tej sprawie oddaliłby roszczenie wnioskodawcy z tego powodu, że podstawą prawną żądania są przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., to w występującym w sprawie układzie procesowym zaskarżony wyrok Sądu odwoławczego nie stanowiłby przeszkody, do prowadzenia postępowania w trybie ustawy lutowej, oczywiście o ile wnioskodawca złożyłby ponowny wniosek o wszczęcie postępowania odszkodowawczego nawet na tej samej podstawie faktycznej i prawnej.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił, jak na wstępie.

kc

